

Razvoj povjerenja u dijete i njegove mogućnosti

Ivana Bucković, pedagoginja
Sanja Kolarić Piplica, pedagoginja
Valentina Križanac, odgajateljica
Dječji vrtić Dječja igra, Zagreb

U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje dijete se smatra cjelovitim, kreativnim i socijalnim bićem koje određuje svoj vlastiti život i razvoj. Razina povjerenja u dijete ovisi o našoj implicitnoj pedagogiji, o onoj nevidljivoj realnosti vrtića koju sačinjavaju vrijednosti i uvjerenja odgajatelja.

Djetinjstvo se određuje kao važno životno razdoblje tj. proces socijalizacije koji se ostvaruje u odnosu s prostorom, vremenom i kulturom. (MZOS, prema *Nove paradigme djetinjstva*, 2014.) Što to zapravo znači? U prošlosti je sam odgoj bio koncipiran tako da se dijete uvede u svijet odraslih – svijet u kojem odrasli određuju što ono treba znati, kako i kada to treba naučiti. Danas je situacija puno drukčija – mi odrasli želimo što bolje razumjeti dijete i imamo više povjerenja u njegove mogućnosti i sposobnosti. Jednostavno je izreći: 'Ja imam povjerenje u dijete!' Problem se javlja kad govorimo kako težimo tome da djeca budu samostalna i inovativna, a istovremeno organiziramo vođene aktivnosti s jasno postavljenim krajnjim ciljem za dijete, ili govorimo o uvažavanju djeteta dok mu istovremeno pristupamo s pozicije moći i očekujemo da slijepo prati sve naše zamisli i ideje. Razina povjerenja u dijete ovisi o našoj implicitnoj pedagogiji, o onoj nevidljivoj realnosti vrtića koju sačinjavaju vrijednosti i uvjerenja odgajatelja. (Slunjski, 2015.) To znači da si prije svega trebamo osvijestiti na koji način djelujemo unutar vrtića, na svim razinama odgojno-obrazov-

nog procesa. To je moguće jedino uz stalno kritičko promišljanje i propitivanje vlastite implicitne pedagogije. Upravo iz tog razloga posebno ističemo važnost uloge odgajatelja kao reflektivnog praktičara. Cilj reflektivne prakse je mijenjanje svih sudionika kroz kontinuirani proces provjeravanja i građenja osobnih i zajedničkih teorija. (Šagud, 2006.) Izravnim djelovanjem u praksi, dokumentiranjem i čestim raspravama osigurali smo bolje razumijevanje akcija djeteta. Time su se mijenjala naša uvjerenja i stavovi koje smo prije imali, a nisu bili usklađeni sa suvremenim shvaćanjem djeteta. Sukladno tome, raslo je i naše povjerenje u dijete. Na ovaj način usmjerili smo se na mogućnost pristupanja svakom djetetu individualno i usklađivanje naših djelovanja s uočenim individualnim i razvojnim mogućnostima djece. Naše vrijednosti, uvjerenja i stavovi najbolji su pokazatelj povjerenja u dijete, a očituju se u čitavoj odgojno-obrazovnoj strukturi: prostorno-materijalnom kontekstu, organizacijskoj i vremenskoj strukturi, odnosima i komunikaciji unutar zajednice. (Slunjski, 2008.) U prostorno-materijalnom kontekstu jasno se zrcali

kako mi odrasli razumijemo dijete, uvažavamo li ga, podržavamo i koliko mu vjerujemo. Samom strukturom prostora, ponudom i dostupnosti materijala odgajatelj daje do znanja 'kakvu sliku ili teoriju o djetetu, njegovu učenju, odgoju i obrazovanju zastupa i primjenjuje u svakodnevnom radu'. (Miljak, 2009.)

Naš hod ka promjeni

Iz navedenog razloga, prostorno-materijalni kontekst organizirali smo po centrima u kojima djeca imaju mogućnost samostalno organizirati svoje aktivnosti. Samoorganizirane aktivnosti dio su odgojno-obrazovnog procesa kojim izravno poručujemo djeci kako ih doživljavamo kao inteligentne, kompetentne i razborite osobe. (Slunjski, 2008.) Kako je raslo naše razumijevanje djeteta i povjerenje u njega, nestajao je strah od onih tzv. opasnih materijala, poput staklenog posuđa, čekića, pila, škara, sitnih predmeta... Shvatili smo da ti materijali mogu biti opasni jedino onda kad djeca s njima nemaju što činiti ili kad to za njih nema smisla. Danas, s punim povjerenjem, svakodnevno nudimo takve materijale. Tako već od jasličke

istražujemo i stvaramo

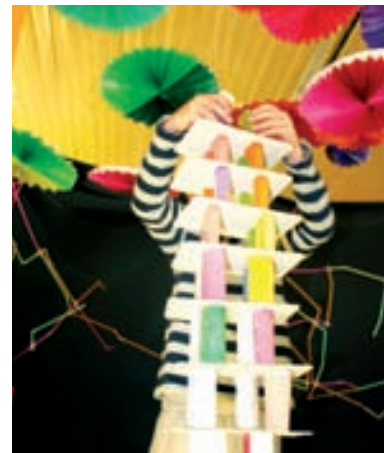
Odgajateljica u ulozi suigračice

dobi djeca imaju priliku istražiti svjetlost, boju i manipulirati različitim rastresitim i sitnim materijalima. Povjerenje u dijete odražava se i u organizacijskoj i vremenskoj strukturi. Glavna riječ kojom se trebamo voditi prilikom organiziranja svih segmenata u odgojno-obrazovnoj ustanovi jest *fleksibilnost*. 'Vrtić osigurava uvjete za ostvarivanje visoke razine fleksibilnosti odgojno-obrazovnog procesa koja omogućuje prilagodljivost konkretnim mogućnostima, potrebama i interesima djece i odraslih u ustanovi, kao i uvjetima i kulturi sredine u kojoj ustanova djeluje.' (MZOS, 2014.) Što je veća razina povjerenja u dijete, sustav će biti fleksibilniji i otvoreniji za nove i nepredvidive situacije. Djetetu svakodnevno pružamo mogućnost izbora aktivnosti, vremena kad će se njima baviti, koliko dugo, na koji način i s kim. Razina povjerenja u dijete jasno je vidljiva u odnosima i komunikaciji svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Pomislite na jednu brižnu i podržavajuću obitelj – upravo tako treba biti koncipiran i vrtić, poput velike kuće u kojoj žive djeca i odrasli. U takvoj ustanovi temelji su postavljeni na demokratskim osnovama, što uključuje međusobno poštovanje i ostvarivanje recipročne komunikacije svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa. (Miljak, 2009.) Svim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, i djeci i odraslima, dana je mogućnost izražavanja prijedloga, inicijativa i su-

Dječak u samoorganiziranoj aktivnosti

gestija vezanih uz život u odgojno-obrazovnoj ustanovi. (MZOS, 2014.) Dijete ravnopravno odlučuje o pitanjima koja se odnose na njegovo življenje, odgoj i učenje u vrtiću čime se produbljuje partnerski odnos odraslih i djece, koji je nemoguće ostvariti bez povjerenja. Na primjer, u aktivnostima poput građenja i konstruiranja djeci omogućujemo produbljivanje vlastitih ideja tijekom nekoliko dana. U dogovoru s odgajateljima i tehničkim osobljem njihove građevine ostaju očuvane i nepospremljene čitav period njihovog stvaralaštva. Nije dovoljno da samo odgajatelji mijenjaju svoju viziju djeteta, već je iznimno važno da se to dogodi na razini čitave odgojno-obrazovne zajednice (ravnatelja, stručnog tima, roditelja, tehničkog osoblja). Uvažavajući odnosi prisutni su i među djecom. To je posebice vidljivo u interakcijama i suradnji djece unutar mješovitih skupina. Tako starija djeca redovito uključuju mlađu u aktivnosti obraćajući im se s uvažavanjem. Proces promjene odgojno-obrazovne prakse ima svoj početak, ali nikada ne prestaje. Na tom putu mijenjaju se naša uvjerenja i stavovi, teorije i paradigme bivaju oživljene, a slika o djetetu postaje jasnija. Stalnim promišljanjem, diskutiranjem i evaluiranjem otvaramo puteve koji vode prema boljem razumijevanju djeteta, njegovih mogućnosti i sposobnosti. Dijete tada vidimo kao partnera u odgojno-obrazovnom pro-

Primjer stvaranja složenih konstrukcija

Dječak koristi fotoaparata za dokumentiranje vlastitih aktivnosti

Soba dnevnog boravka djece u objektu Jaglac

cesu, a povjerenje u dijete prestaje biti nepoznat pojam već postaje dio naše svakodnevnice.

Literatura:

1. Miljak, A. (2009.): *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM naklada.
2. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2014.): *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* [online]. Dostupno na: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=13571> [20.04.2015.]
3. Slunjski, E. i suradnici (2015.): *Izvan okvira – kvalitativni iskoraci u shvaćanju i oblikovanju predškolskog kurikuluma*. Zagreb: Element.
4. Slunjski, E. (2008.): *Dječji vrtić zajednica koja uči – mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar media.
5. Šagud, M. (2006.): *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.